

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2006. május 10.

TÖRTÉNELEM
KÖZÉPSZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA

2006. május 10. 8:00

Az írásbeli vizsga időtartama: 180 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI MINISZTERIUM

Fontos tudnivalók

Egyértelmű válaszokat adjon, egyértelmű jelöléseket alkalmazzon – javítás esetén is!

Válaszaiban **a lényeg** megfogalmazására törekedjen, **ne lépje túl a rendelkezésre álló helyet!**

Csak annyi válaszleletet írjon, amennyit a feladat kér! (Ha többet ír, a beírás sorrendjében értékeljük válaszait.)

Kérjük, **kék színű** tollat használjon!

A feladatok megoldásakor tartsa szem előtt az alábbi javaslatokat!

- Olvassa el figyelmesen a feladatokat!
- Kövesse figyelmesen a feladatlap utasításait!
- Tanulmányozza a feladatokhoz kapcsolódó forrásokat (kép, ábra, szöveg, térkép)!
- Használja minden feladat megoldásához a megengedett segédeszközöket: a Történelmi atlasz térképeit és a Magyar helyesírási szótárt!
- Válaszait gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írja le!

A szöveges, kifejtendő feladatok kidolgozásakor az alábbi munkamenetet javasoljuk:

1. Helyezze el időben és térben a feladatban megjelölt problémát!
2. Használja föl a feladat megértéséhez a forrásokat, illetve a Történelmi atlaszt!
3. Gyűjtse össze azokat az általános fogalmakat (pl. fejlődés, változás, termelés), illetve az adott korszakhoz kapcsolódó fogalmakat (pl. várjobbágy, céh, személyi kultusz), melyekkel az adott probléma bemutatható!
4. Építse be fogalmazásába a forrásokból megszerzhető információkat, következtetéseket!
5. Ha szükséges, készítsen vázlatot, illetve pizkozatot!
6. Tárja föl a probléma előzményeit, okait, következményeit!
7. Fogalmazzon meg feltételezéseket, magyarázatokat!
8. Építse be mondanivalójába önálló ismereteit (pl. nevek, évszámok), nézőpontját, véleményét!
9. Ügyeljen arra, hogy mondatai világosak legyenek!
10. Szerkessze meg szövegét, és figyeljen a helyesíráásra is!

Tájékoztató:

Az esszé javításának szempontjai:

- a feladat megértése,
- megfelelés a tartalmi követelményeknek,
- a válasz megszerkesztettsége, logikussága, nyelvhelyessége.

Eredményes munkát kívánunk!

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. A feladat a római köztársaság válságával kapcsolatos.

Állapítsa meg, hogy az alábbi források közül melyik utal elsősorban a politika, a gazdaság, illetve a hadsereg válságára! Soronként csak egy elemet jelöljön be! (Elemenként 1 pont.)

1. „Az Itáliában tenyésző fenevadak mindegyikének megvan a maga barlangja, odúja és búvóhelye, holott azoknak, akik Itáliáért küzdenek és meghalnak, egyebük sincs a levegőnél, a világosságnál. Lakás, állandó tartózkodási hely híján bujdosnak ezek feleségestül, gyermekestül. Hazudnak a vezérek, midőn a csatákon biztatják a katonákat, hogy védjék meg sírjaikat, templomaikat az ellenségtől.” (Plutarkhosz: Tiberius Gracchus)

2. „[...] Ennek a megműveletlen földnek a nagy részét ugyanis a gazdagok szerezték meg [...] Sőt a szegényeknek környékükön lévő kisbirtokait is részben erőszakkal elrabolták, s így eddigi birtokaik helyett immár hatalmas földeket műveltek meg [...] a hatalmasok egyre gazdagodtak, a rabszolganép betöltötte az egész országot.” (Appianosz: Emphyilia)

3. A plebs egy része ingyenélő tömeggé vált, mely napi engedményekkel minden politikai cél érdekében megnyerhető volt, akár szavazatát is áruba bocsátotta. (Panem et circenses! = Kenyeret és cirkuszi játékokat!) (Tankönyvi szöveg)

	A forrás sorszáma
a) politikai válság	
b) gazdasági válság	
c) a hadsereg válsága	

3 pont	
--------	--

2. Az alábbi feladat a világvallásokkal kapcsolatos.

Állapítsa meg, hogy a megadott forrásrészlet melyik világvalláshoz kapcsolódik! Írja a táblázatba a források betűjele mellé a vallás megnevezését! (Elemenként 1 pont)

a) „Harcoljatok Allah ösvényén azzal, aki harcol veletek; csak ne lépjétek túl az előírást úgy, hogy ti kezditek elsőnek a harcot; láthatjátok: Allah nem szereti a túllépőket.”

b) „Bizonyos meghatározott napokon hajnal hasadta előtt össze szoktak gyülekezni, és váltakozva két karban énekelnek az Istennek hitt Krisztus tiszteletére, és esküvel kötelezik magukat, nem ám valami gáztettre, hanem arra hogy nem lopnak, nem rabolnak, nem követnek el házasságtörést, nem szegik meg esküjüket.”

c) „A Védák tanulmányozását és oktatását, áldozatok bemutatását, önmagukért és másokért, a jótékony adományok elfogadását és szétosztását a brahmanák felada-

tává tette. [...] A sűdra számára az Űr csak egyetlen kötelességet jelölt ki: azt, hogy ezeket a kasztokat megadással szolgálja.”

- d) „Halld, Izrael! Az Űr, a mi Istenűnk az egyetlen Űr! Szeresd Uradat istenedet, szűved, lelked mélyéből, minden erődde! Ezeket a parancsokat, amelyeket ma szabok neked, őrizd meg szűvedben, és vésd gyermekeidnek is az eszébe, beszélj róluk, amikor lefekszel s amikor fölkelisz. Igen, jelként kösd őket a kezre, legyenek a homlokodon. Írd fel őket házad ajtófejfájára és kapujára!”

	Vallások
a)	
b)	
c)	
d)	

4 pont

3. A feladat a honfoglaló magyarság harcmódorára és életmódjára vonatkozik.

Döntse el a forráshoz kapcsolódó állításokról, hogy igazak vagy hamisak! Választását X jellel jelölje! (Elemenként 1 pont.)

„Űgyesen kilesik a kedvező alkalmat, és ellenségeiket nem annyira kardjukkal és haderejükkel igyekeznek leverni, mint inkább csel, rajtaűtés és a szűkségekben való megszorítás útján. [...] Fegyverzetű kard, bűrpáncél, íj és kopja, s így a harcban legtöbbjűk kétféle fegyvert visel, vállukon kopját hordanak, kezűkben íjat tartanak, és amint a szűkség megkűvánja, hol az egyiket, hol a másikat használják. Űldűztetés közben azonban inkább íjűkkel szerzik meg az előnyt. [...] Jobbára a távolharcban, a lesvetésekben, az ellenség bekerítésében, a színlelt meghátrálásban és visszafordulásban és a szétszűródó harci alakulatokban lelik kedvűket.” (Bűlcs Leó bizánci császár Taktika című művűből)

Állítások	Igaz	Hamis
a) A harcoló magyarok sikere nem annyira katonai erejűkben, hanem szokatlan taktikájűkben rejlett.		
b) A magyarság harcmódorában az íjászat nem játszott akkora szerepet, mint a gyalogos rohamok.		
c) A magyarok szűvesen vállalták a nyűlt Űtkűzetet az ellenséges hadseregekkel szemben.		
d) Bűlcs Leó, a nehűzfegyverzetű hadviselés élharcosainak mutatja be a magyarokat.		

4 pont

4. A feladat a kora újkori gyarmatosítással kapcsolatos.

Egészítse ki az alábbi szöveget a Történelmi atlasz megfelelő térképei és a forrás segítségével! (Elemenként 1 pont.)

„A [spanyolok] Kolumbusz felfedező útjai után először a nyugat-indiai szigeteket, azután Cortez vezetésével a mexikói fennsíkot, végül pedig Pizarro vezetésével Perut szeltek át gyors előrenyomulások és zsákmányszerző hadjáratok során. [...] Messze behatoltak ugyan a szárazföld belsejébe, de sem nyugtalan, heves, nagyratörő természetük, sem életmódjuk, amelyet sokan közülük még a mórokkal folytatott háborúban szoktak meg, nem tette alkalmassá a konkvisztádorokat arra, hogy bizalmas és békés kapcsolatot alakítsanak ki a bennszülött lakossággal.” (Részlet Urs Bitterli: „Vadak” és „civilizáltak” című könyvéből)

A (a) kis létszámú csapatai rövid idő alatt elfoglalták, majd lerombolták a magas szintű indián kultúrákat. Hernando Cortez ötszáz katonája élén elsöpörte az (b) birodalmat. Hasonló sorsra jutottak az Andok hegyei között élő (c), akiket mindössze százötven emberrel Francisco Pizarro igázott le. A spanyolok az életben maradt őslakosokat bányákban és (d) dolgoztatták, ahol a kegyetlen bánásmód miatt többségük meghalt. (Tankönyvi szöveg)

4 pont	
--------	--

5. A feladat II. József uralkodásának időszakára vonatkozik.

Oldja meg a feladatot a források és ismeretei felhasználásával! (Elemenként 1 pont.)

1. „Mielőtt többet követelnénk ez országtól, arra kell igyekezni, hogy boldoggá tegyük. E célból reformálni kell belső szerkezetét [...]

Legjobbnak tartanám megegyezni az országokkal, hogy tíz évre teljhatalmat adjanak, mely idő alatt mindent lehessen tenni javokra, megkérdezésük nélkül.” (II. József Magyarországról és a hatalom gyakorlásáról)

2. „Minden nem katolikusnak, a helvét és ágostai hitvallásúaknak, továbbá a görög szertartású nem egyesületeknek [...] a nyilvános vallásgyakorlatot [...] kegyesen engedélyezzük.” (II. József rendeletei)

3. „[...] Magyarországnak és a hozzá tartozó részeknek [...] összes kormányzékei a náluk előforduló ügyeket egymás közt német nyelven intézzék el. [...]

Az országgyűléseken is be akarja vezetni őfelsége az ügyek tárgyalására a német nyelvet. Azért három év múlva egy követet sem lehet odaküldeni, aki németül nem tud.” (II. József rendeletei)

a) Nevezze meg, mely kormányzati formát tükrözik a források!

.....

b) Nevezze meg, hogy a 2. és a 3. forrás melyik két rendeletből való!

2. forrás:

3. forrás:

c) Nevezze meg, II. József melyik rendeletét nem említi a forrás azok közül, amelyet a halálos ágyán sem vont vissza!

.....

4 pont	
--------	--

6. A feladat az ipari forradalom első és második szakaszára vonatkozik.

Oldja meg a feladatokat!

a) A mellékelt adatok és ismeretei alapján töltsse ki a második táblázat számozott mezőit! (Elemenként 0,5 pont.)

Az ipari forradalmak fontosabb találmányai	
gőzgép	telefon
gőzmozdony	villanykörte
repülő vetélő	léghajó
távíró	benzinmotoros gépkocsi

Jellemző	Első ipari forradalom	Második ipari forradalom
Energiaforrás	1.	villamos energia
Jellemző iparág	textilipar	2.
Közlekedési eszköz	3.	léghajó
Találmány	repülő vetélő	4.

b) Nevezze meg, hogy az első ipari forradalom időszakát megelőzően mely ipari munkaszervezési forma volt jellemző Nyugat-Európára, és melyik a korabeli Magyarországra! (Elemenként 1 pont.)

Nyugat-Európa:

Magyarország:

4 pont	
--------	--

7. Az alábbi feladat az 1848–49-es szabadságharc történetével kapcsolatos.

Válaszoljon a kérdésekre a forrás és a Történelmi atlasz megfelelő térképei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

„A szerencsétlen harcok után, amelyekkel Isten [...] meglátogatta e nemzetet, nincs többé remény, hogy az egyesült osztrák és orosz nagyhatalmasságok ellen az önvédelem harcát siker reményével folytathassuk.

Ily körülmények közt e nemzet életének megmentése s jövőjének biztosítása egyedül a hadsereg élén álló vezértől lévén várható [...] magam s a minisztérium nevében ezennel a kormányról lelépek s [...] a legfőbb polgári s katonai kormányzati hatalmat Görgei Artúr tábornok úrra ruházom.

Megvárom tőle s azért Isten, a nemzet és história előtt felelőssé teszem, hogy ezen hatalmat legjobb tehetsége szerint szegény hazánk nemzeti statuséletének megmentésére, javára s jövőjének biztosítására fordítandja.” (Kossuth kiáltványa a nemzethez)

a) Mikor keletkezett a kiáltvány? Húzza alá a helyes választ!

1848. december

1849. augusztus

1849. október

b) Hol volt az a két csatavesztés, amelyek miatt Kossuth átadta a hatalmat? Nevezze meg ezeket!

1.

2.

c) Melyik tisztségéről mondott le Kossuth?

.....

d) Indokolja röviden, miért nem sikerült Görgeinek „szegény hazánk megmentése”!

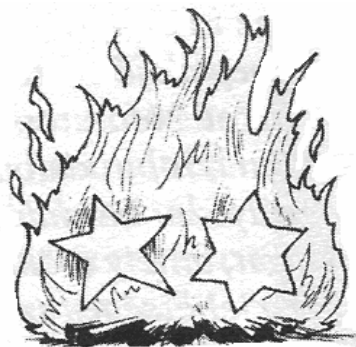
.....

.....

5 pont

8. A feladat a XX. századi európai diktatúrákra vonatkozik.

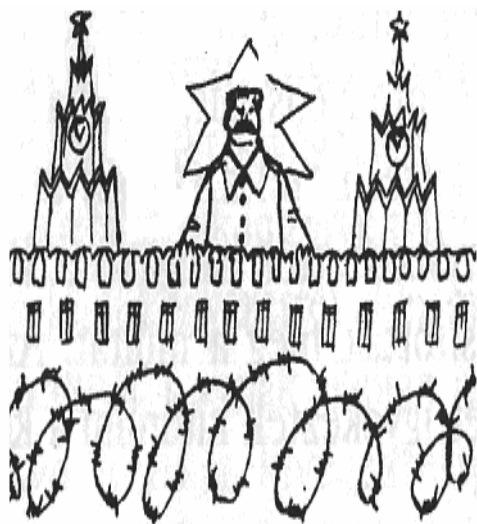
Párosítsa a képekhez a meghatározásokat, és írja a képek betűjeléhez a meghatározások sorszámát! (Elemenként 0,5 pont.)

A)

B)

C)

D)

1. Személyi kultusz érvényesült, amely legnyilvánvalóbban az ország vezetője iránti feltétlen engedelmességben, a mértéktelen és kritikátlan dicsőítésben nyilvánult meg.
2. Erőszakkal megfosztották a parasztokat a magángazdaságaiktól.
3. A kommunisták üldözése. A zsidókkal szembeni faji gyűlölet hirdetése, a zsidóság állampolgári jogainak korlátozása, üldözése.
4. Érvényesült a vezérelv, amely összekapcsolódott a haditermelés nagyarányú beindításával.

Képek betűjele	Meghatározások sorszáma
A)	
B)	
C)	
D)	

2 pont

9. A feladat a trianoni békeszerződéshez kapcsolódik.

Válaszoljon a kérdésekre ismeretei és a mellékelt térkép felhasználásával!

- a) Nevezze meg, hogy melyik háborút zárja le Magyarország vonatkozásában a trianoni békeszerződés! (0,5 pont)

.....

b) Határozza meg a háború befejezésének évét! (0,5 pont)

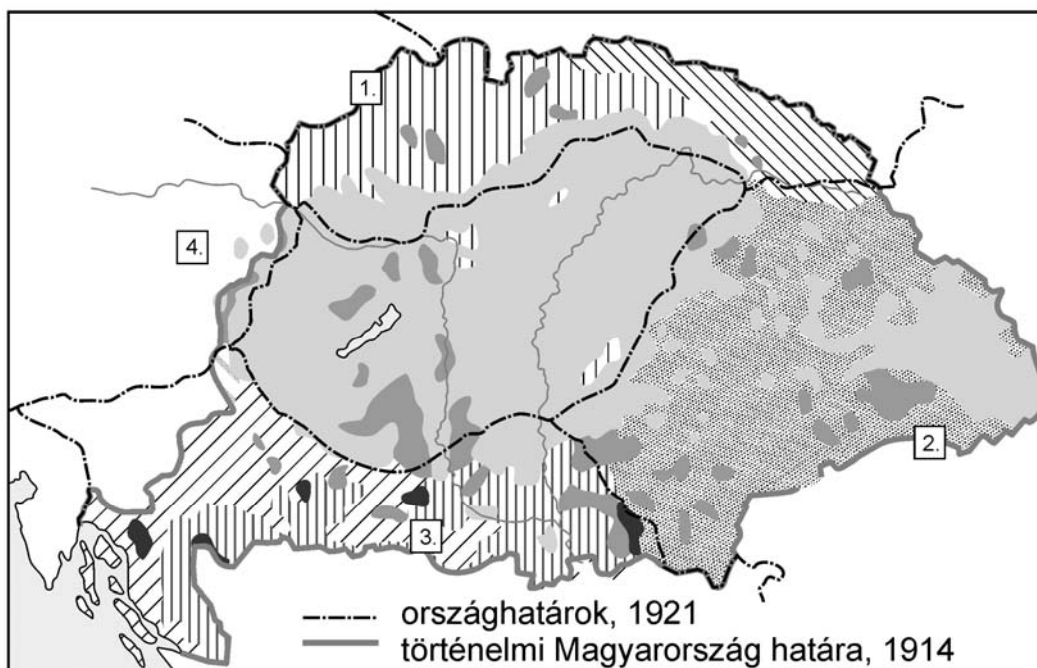
.....

**c) Nevezze meg a háborúban szemben álló katonai tömböket (szövetségeket)!
(Elemenként 0,5 pont.)**

.....

.....

d) Nevezze meg a térképen sorszámozott országokat!

1. (0,5 pont)

2. (0,5 pont)

3. (0,5 pont)

4. (0,5 pont)

e) Indokolja röviden, miért nevezhetjük etnikai szempontból igazságtalannak a békeszerződés Magyarország új határaitra vonatkozó döntését! (1 pont)

.....

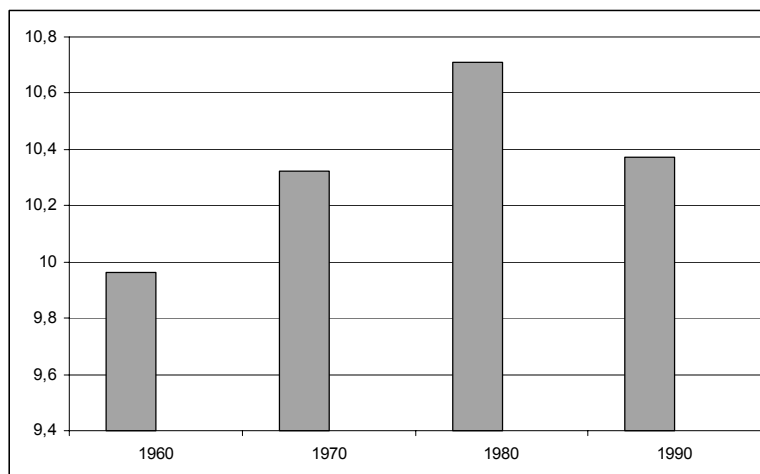
.....

5 pont	
--------	--

10. A feladat a Kádár-korszak időszakára vonatkozik.

Döntse el a diagramhoz és a táblázathoz kapcsolódó állításokról, hogy igazak vagy hamisak! Választását X jellel jelölje! (Elemenként 1 pont.)

A népesség számának alakulása
1960–90 között (millió fő)

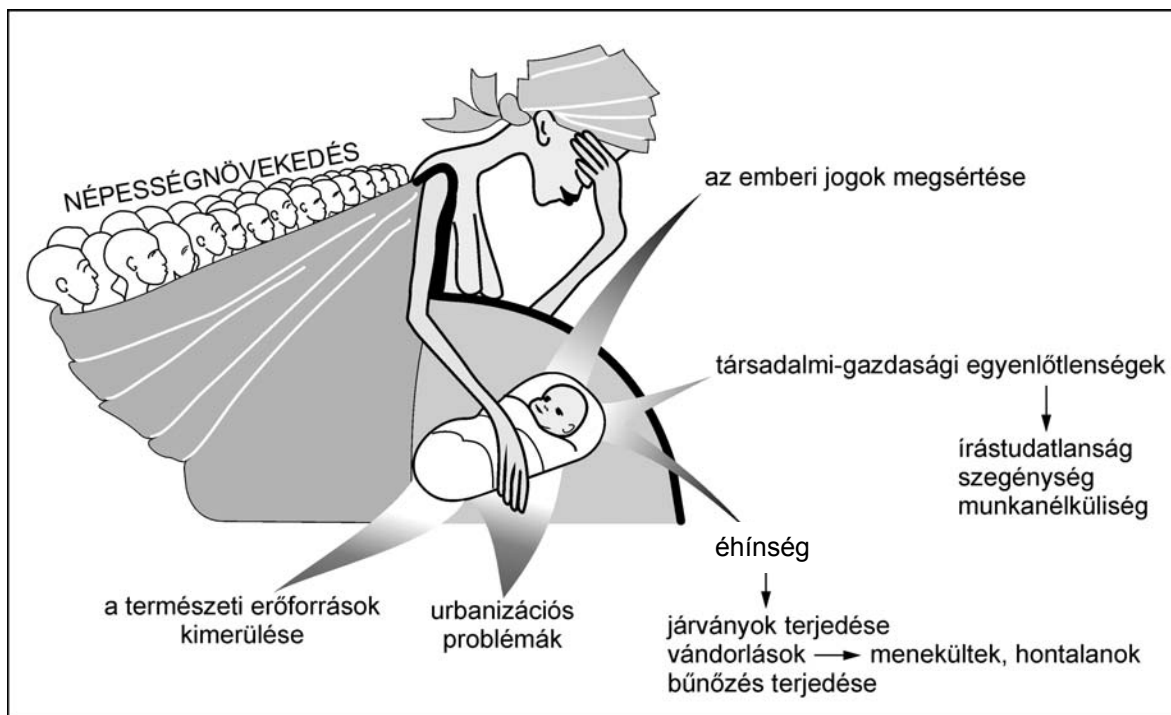
100 háztartásra jutó tartós fogyasztási
cikkek száma 1960 és 1983 között

	1960	1970	1980	1983
Hűtőgép	1	35	87	97
Mosógép	19	70	91	95
Személygépkocsi	0	6	26	32
Televízió	5	66	99	105

Állítások	Igaz	Hamis
a) Az 1980-as évektől fokozatosan csökkent az ország népessége.		
b) 1980-ra megduplázódott a lakossága száma 1960-hoz képest.		
c) Az 1970-es évektől csökken a természetes szaporodás mértéke, ami a természetes fogyást jelenti.		
d) Az 1980-as évek elejére minden családban volt legalább 1 db televízió.		
e) A személygépkocsi az 1980-as években is luxusnak számított, mivel csak minden harmadik család rendelkezett vele.		

5 pont

**11. A feladat a „globális világ” problémáival kapcsolatos.
Válaszoljon a kérdésekre a források segítségével!**

„[...] Kereshetünk más alternatív energiaforrásokat az új típusú atomreaktorokon kívül. Az első, hogy nagyobb napelemeket fejlesszünk ki. [...] A sokkal jobb napelemek mellett olyan akkumulátorokat kell kifejleszteni, amelyek a maiaknál több energiát tárolnak. Jobb telepekkel az elektromos autók sokkal gyorsabbak lesznek, és csak több száz kilométer után kell azokat újra tölteni. A napelektromosságot felhasználó autókkal csökken a szén-dioxid és más gázok kibocsátása, és csökken az üvegház okozta felmelegedés.

Egyéb alternatív energiahordozók (szélenergia, árapály-erőművek, vízesések és gátak mellé épített vízi erőművek) a jelenlegi igényeknek csak kis százalékát tudják fedezni.” (Tankönyvi szöveg)

a) Nevezze meg a népségnövekedés két közvetlen következményét! (Elemenként 0,5 pont.)

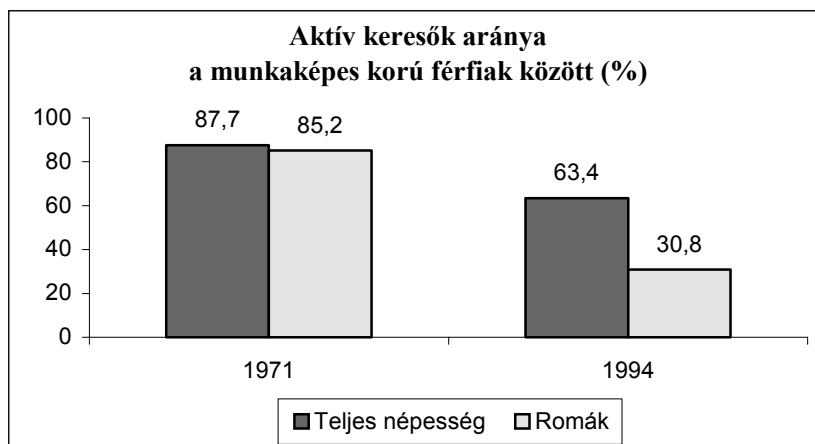
.....
.....

b) Tegyen javaslatot az energiaválság megoldására a forrás alapján! Írjon két példát alternatív energiahordozókra! (Elemenként 0,5 pont.)

.....
.....

2 pont	
--------	--

**12. Az alábbi feladat a magyarországi romák helyzetével kapcsolatos.
Válaszoljon a kérdésekre a források segítségével! (Elemenként 0,5 pont.)**

„A borsodi faluban élő férfi éppen csak elvégezte az általános iskolát. A hetedik osztályt meg is kellett ismételnie. Nem tanult tovább, innen pályafutása, mint a többieké: egy vasöntőben alkalmazták nehéz fizikai munkára, és bár keresete jó volt, kilépett, mert nem bírta a munkásszállót. Visszament a faluba, onnan ingázott. Segéd munkásként helyezkedett el egy gépgyárban, ahol több rokona is dolgozott. Mikor megkezdődtek a leépítések, az elsők között bocsátották el. Találkozásunkkor már egy hónapja munka nélkül volt, és kilátása sincs munkahelyre. Néha napszámba jár, hogy eltartsa hat kiskorú gyermekét. Erre is ritkán van lehetősége, nem hívják, mert a falubeliek egyszer lopással gyanúsították meg.” (Esettanulmány 1993-ból)

a) Határozza meg, milyen politikai-társadalmi változás miatt vált a felnőtt roma népesség nagyobbik része munkanélkülivé!

.....

b) Nevezzen meg két okot a szöveg alapján, amelynek nyomán ilyen mértékben csökkent a roma keresők aránya a teljes népességhez képest!

.....
.....

c) Az alábbiakban a szöveg alapján három fogalom bővebb kifejtését adjuk meg. Írja a megfelelő fogalmat a táblázatba!

1. A munkavállaló lakhelyéről (általában faluról) a munkahelyre (általában városba) való napi vagy heti utazása.	
2. A szakértelmet nem igénylő, általában kisegítő, nehéz fizikai munkát végző dolgozó.	
3. Idényjellegű, általában a mezőgazdaságban, ritkábban a szolgáltatásban végzett alkalmi munka.	

3 pont

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK**Olvassa el figyelmesen!**

A következő feladatok közül összesen **hármat** kell kidolgoznia.
Az alábbi szabályok alapján kell választania:

Kidolgozandó:

egy, az **egyetemes** történelemre vonatkozó feladat,
kettő, a **magyar történelemre** vonatkozó: egy **rövid** és egy **hosszú**,
különböző korszakokra vonatkozó feladat.

Tanulmányozza figyelmesen a feladatokat!

	Sorszám	Korszakok, témák	A feladat típusa
Egyetemes történelem	13.	A középkori gazdálkodás	Rövid
	14.	Az USA társadalmi átalakulása	Rövid
Magyar történelem	15.	A XVI. századi Erdély	Rövid
	16.	IV. Béla uralkodása	Hosszú
	17.	A gazdasági kiegyezés	Rövid
	18.	A jobbágykérdés	Hosszú
	19.	A mai magyar demokrácia	Rövid
	20.	Magyarország második világháborús részvétele	Hosszú

Segítségül megadjuk a helyesen kiválasztott feladatok sorszámainak lehetséges kombinációit. Válasszon egy oszlopot az alábbi táblázatból!
Karikázza be a választott oszlop betűjelét!

Feladattípus	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
rövid	13.	13.	13.	13.	13.	13.	14.	14.	14.	14.	14.	14.
rövid	15.	15.	17.	17.	19.	19.	15.	15.	17.	17.	19.	19.
hosszú	18.	20.	16.	20.	16.	18.	18.	20.	16.	20.	16.	18.

Csak a szabályok szerint kiválasztott feladatok értékelhetők! A feladatok után az értékelési szempontok szerepelnek, az elért pontszámokat a javító tanár állapítja meg.

A feladatok közül **csak a választott hármat dolgozza ki**, a többit hagyja üresen!

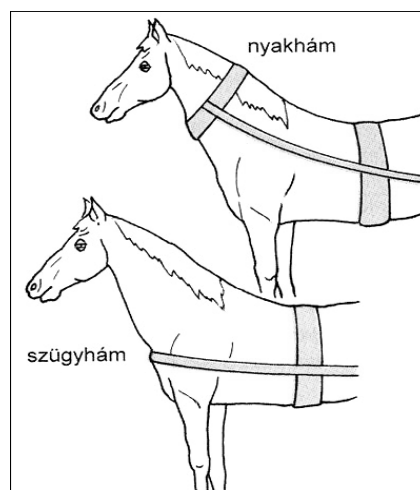
A feladatok kidolgozása előtt tanulmányozza a 2. oldalon található útmutatót!

A válaszok elkészítése során fogalmazvány (piszkozat) készíthető!

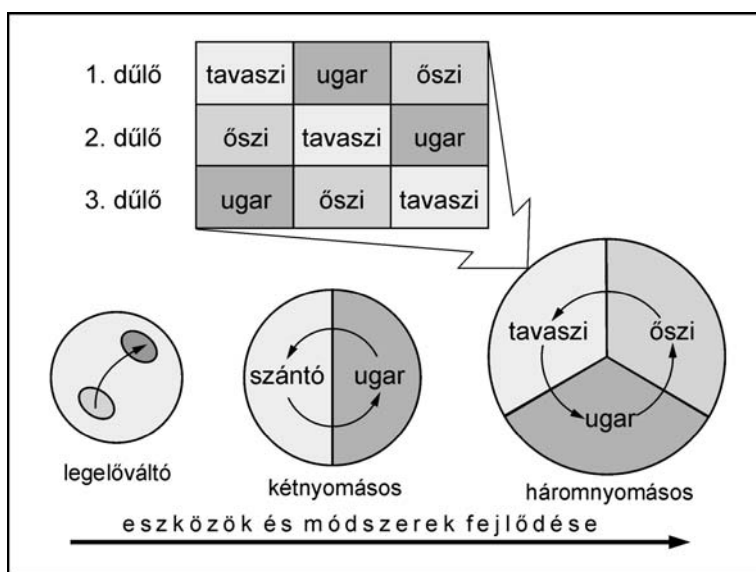
13. A feladat a középkori gazdálkodással kapcsolatos. (rövid)
Mutassa be a források és ismeretei segítségével az új eszközök és technikák szerepét a középkori mezőgazdasági termelés fellendülésében!

Középkori ekeábrázolás

A fogatolás két módja

Földhasznosítás a középkorban

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	12	

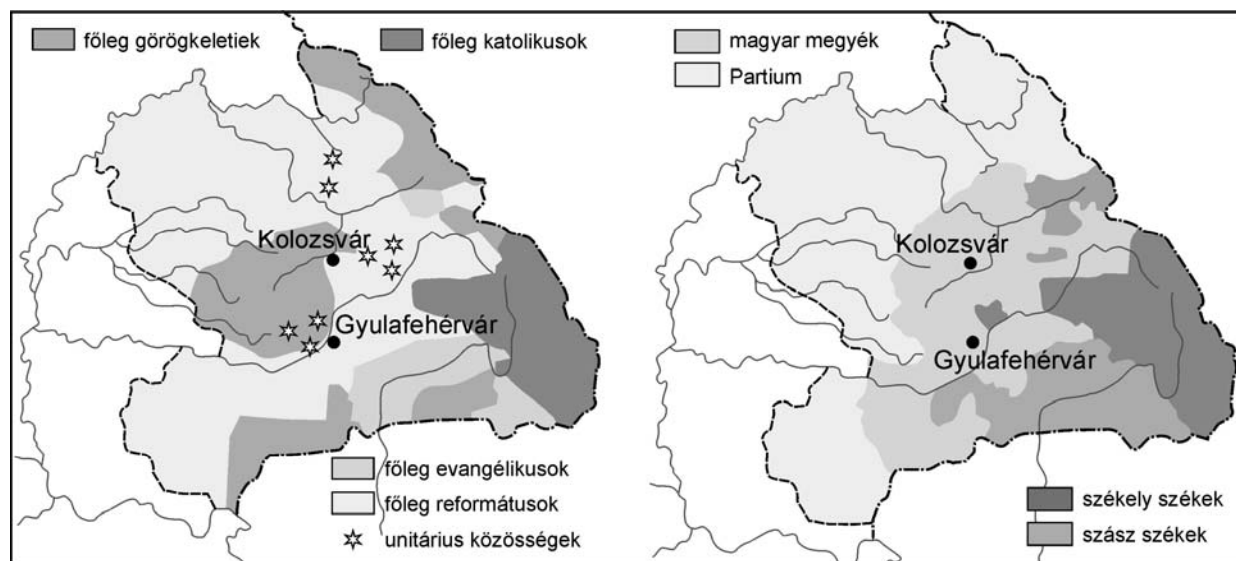
- 14.** A feladat az USA társadalmi átalakulásával kapcsolatos. (rövid)
 Mutassa be a források és ismeretei alapján, miért a rabszolgakérdésben összpontosult Észak és Dél ellentéte az 1850-es években! Válaszában térjen ki arra is, hogy az ellentétek miért vezettek polgárháborúhoz! *Használja a Történelmi atlaszt!*

A rabszolgák száma az USA-ban (fő)	
1790	700 000
1810	1 200 000
1830	2 000 000
1860	3 900 000

	Összlakosság száma	Gyapotültetvényen dolgozók száma
Fehér lakosság	6 242 418	2 137 284
Rabszolgák	3 204 077	1 808 768
Rabszolga-tulajdonosok	347 525	154 391
1–9 rabszolgával rendelkezők	255 258	154 391
10–49 rabszolgával rendelkezők	84 328	43 299
50-nél több rabszolgával rendelkezők	7 939	6 144

A déli államok népessége 1850-ben

15. A feladat a XVI. századi Erdély etnikai és vallási helyzetével kapcsolatos. (rövid)
Jellemezze az erdélyi társadalom vallási-etnikai sokszínűségét! Értékelje a szabad vallásgyakorlás jelentőségét!

„Erdély élén a mohácsi csata előtt a királyt képviselő vajda állt, s teljes mértékben Magyarország részét képezte. Sajátos volt rendi szerkezete, melyet az 1437-es kápolnai unió rögzített. A három rendi nemzet, a magyar, a székely (a magyar nép két csoportja) és a szász területi alapon különült el. Míg a magyar megyék szervezete a magyarországi megyékével volt azonos, vagyis földesurak, jobbágyok és a városokban polgárok laktak, addig a Székelyföld népének nagy része még őrizte kollektív nemességét, közigazgatási egységei a székek voltak. A Szászföld önálló, külön világ volt, a szász polgárok szabad emberek voltak, székeiket a szebeni polgármester vezetésével önállóan irányították.” (Tankönyvi szöveg)

„[...] midőn helyökön az prédikátorok az evangéliomot prédikálják, hirdessék, kiki az ő értelme szerént, és az község ha venni akarja, jó, ha nem pedig, senki kényszerítéssel ne kényszerítse az ü lelke azon meg nem nyugodván, de oly prédikátort tarthasson, az kinek tanítása ő nékie tetszik.” (Az erdélyi országgyűlés határozata – Torda, 1568)

„Az erdélyi országgyűlés 1557-ben kimondta a katolikusok és evangélikusok, 1564-ben az evangélikusok és reformátusok, 1568-ban pedig az unitáriusok szabad vallásgyakorlását. Nemcsak az új felekezetek kaptak szabadságot, de mindig kimondták a „rég”i” védelmét is, vagyis Európában először fogalmazódott meg a vallási türelem.” (Tankönyvi szöveg)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	12	

16. A feladat IV. Béla uralkodásával kapcsolatos. (hosszú)
Hasonlítsa össze IV. Béla tatárjárás előtti és utáni politikáját, és mutassa be a legjelentősebb társadalmi változásokat!

„[...] Az ország szokása szerint megkoronázta királyi koronával az esztergomi érsek, neki pedig első dolga volt számúzni néhány főurat azok közül, akik korábban ő ellen apja pártján voltak.” (*Rogierius Sivalmas éneke*)

„Hajdan, miután országunkat a tatárok kegyetlensége elnéptelenítette, [...] összehívtuk országunk báróinak tanácsát és elrendeltük, hogy a koronánk alá tartozó egész területen, arra alkalmas helyeken, erődítmények létesüljenek, várak épüljenek, ahol a nép meghúzhatja magát, ha veszedelem fenyeget. [...] Ha bárki magánszemély fekvésénél fogva erősségre alkalmas helyet birtokol, az csere vagy egyéb jogcímen valamely embersokaságnak juttatandó erődítés céljából; ha pedig ilyen hely a királyi hatalom birtokában van, az hasonlóképpen magánszemélyek, vagy egyházak avagy főpapok használatába adassék, hogy így módon, e szabályozást alkalmazva az erősségre alkalmas helyek mindig azoknak jussanak, akik gondoskodása révén az építmények sokaknak menedékül szolgálhatnak.” (*IV. Béla 1260. évi oklevele*)

- 18. A feladat a jobbágycsődésel kapcsolatos.** (hosszú)
Mutassa be a források és ismeretei segítségével a jobbágycsődés rendezésével kapcsolatos elképzeléseket! Válaszában térjen ki arra is, hogy az úrbéri viszonyok fennmaradása miként gátolja a kor társadalmi-gazdasági átalakulását!

„[...] Minden egésztelkes jobbágy köteles lesz az úrbérszabályozás értelmében hetenként egy napi négyigás robotot teljesíteni az úrnak, ahol azonban mostanáig két igával szokták teljesíteni az igásrobotot, azokon a helyeken az igásrobot kötelezettségét ezután is két igával fogják teljesíteni [...]” (Mária Terézia úrbéri rendeletéből, 1767)

„Először: A jobbágycsődés állapotját annyiban, amennyiben a parasztok ennél fogva eddigelé örökös köteletség alá vettette és a földhöz köttette voltak, jövőre teljességgel eltöröljük, és azt akarjuk, hogy ebben az értelemben a jobbágy nevezettel tovább ne éljenek.” (II. József jobbágyrendelete, 1785)

„4-szer a Jus Proprietatis [birtokbírhatás joga]. Ha pedig a nemtelen is bírhat ingatlant, kell neki teljes személy és vagyonbeli bátorság, azaz 5-szer törvény előtti egyformaság. És – mert sikertelen a törvény, ha azt mindig csak egy felekezet magyarázza.” (Széchenyi: Stádium, 1833)

„Igen csekély számtudás kell érteni azt, hogy minden tekintetben nagyobb, szinte tíz millió, mint alig nyolcszáz ezer szabad polgárból álló nemzet, s azt is könnyű átlátni, hogy soha nemzetet naggyá, hatalmassá, s boldoggá a közte lakó akármely nagy számú, de elnyomott nép nem tett -, csak szabad ember, akinek van mit köszönjön a polgári alkotmányának -, az kész annak védelmére.” (Wesselényi Miklós: Balítéletekről, 1833)

„Az 1839–40-ben ülésző országgyűlést a liberalizmus előretörése és az udvar megváltoztatott taktikája jellemezte. Lényeges eredmény volt az önkéntes örökváltság törvénybe iktatása és az ipari üzemek alapításának engedélyezése bárki számára.” (Tankönyvi szöveg)

Év	Telkes jobbágy	Zsellér
1775	67%	33%
1828	44%	56%
1848	40%	60%

Egy gazdára jutó telekhányadok átlaga	
1780	2/5
1828	1/3

A zselléresedés Magyarországon

„Ím most van törvényünk, mely az örökváltságot, ha mindkét fél (földesúr és jobbágy) megegyezik, engedélyezi. Ez magánjogi szempontból hozott törvény. Kérdem én, lehet-e ember széles e hazában, aki higgye, hogy e törvény mellett hazánk az úrbéri viszonyokból századok alatt is kibontakozzék?

„[...] Alkottassék törvény, mely a földesurat kötelezze, hogyha jobbágya magát örökösön megváltani akarja, azt ellenezni ne legyen hatalmában [...]” (Kossuth cikke, 1846)

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	8	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	10	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	42	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	21	

- 19. A feladat a mai magyar demokráciára vonatkozik.** (rövid)
Mutassa be a források és ismeretei segítségével, melyek a választás alapelvei, illetve a választójog kritériumai! Válaszában térjen ki arra is, mely módon kerülnek képviselők a parlamentbe!

„I. fejezet: Országgyűlési képviselők

2. § (1) A Magyar Köztársaságban az országgyűlési képviselők választásán választójoga van – a (2) bekezdésben említettek kivételével – minden nagykorú magyar állampolgárnak (a továbbiakban: választópolgár).

(2) Nincs választójoga annak:

- a) aki cselekvőképességet korlátozó vagy kizáró gondnokság alatt áll,
- b) aki a közügyek gyakorlásától eltiltó jogerős ítélet hatálya alatt áll,
- c) aki szabadságvesztés büntetését tölti.

3. § A választójog gyakorlása a választópolgár szabad elhatározásán alapul.

III. fejezet: A választás eredményének megállapítása

7. § (1) Az egyéni választókerületben az első választási fordulóban az a jelölt lesz országgyűlési képviselő, aki megkapta az érvényes szavazatoknak több mint a felét, feltéve, hogy a szavazáson a választókerület választópolgárainak több mint a fele szavazott.

8. § (1) A területi választókerületben a pártok listáinak jelöltjei a leadott szavazatok arányában [...] a szavazólapon szereplő sorrendben jutnak mandátumhoz, feltéve, ha a választópolgároknak több mint a fele szavazott.

9. § (1) Az országos listákon a jelöltek az országosan összesített töredékszavazatok arányában, a bejelentés sorrendjében jutnak mandátumhoz.” (Részletek az országgyűlési képviselők választásáról szóló 1989. évi XXXIV. törvényből)

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	12	

20. Az alábbi feladat Magyarország második világháborús részvételére vonatkozik.
(hosszú)

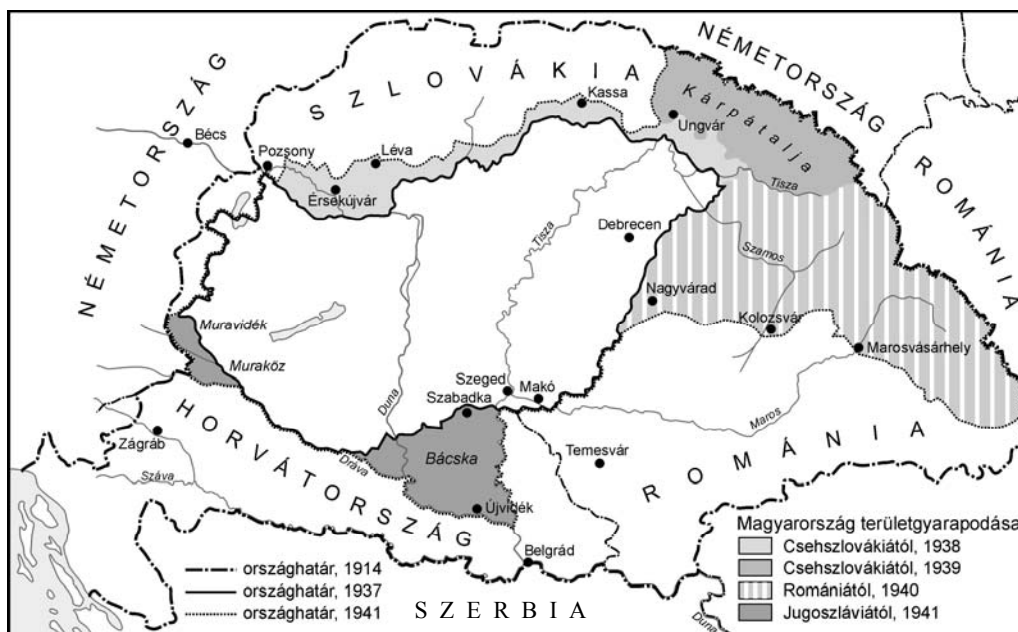
Mutassa be Magyarország háborúba lépésének körülményeit! Vázolja föl a revíziós politika jellemzőit, a területgyarapodások körülményeit és következményeit! Magyarázza meg, mely tényezők és milyen eszmék játszottak szerepet a Szovjetunió megtámadásában! Használja a Történelmi atlasz megfelelő térképét!

„Amikor visszacsatolták a Felvidék déli részét, Kárpátalját és Észak-Erdélyt, annak örült a nép. Bízta benne, hogy újra nagy lesz az ország [...] De már akkor feltűntek figyelmeztető jelek [...] Végső soron azért – az áldozatok ellenére – megerősödött Horthyban a bizalom [...]. Mikor a németek megtámadták a lengyeleket, mindenki nagyon sajnálta őket [...]” (Korabeli visszaemlékezés)

„Teleki hiába tett erőfeszítéseket annak érdekében, hogy az erdélyi bevonulás megbékélést hozzon. Tanfolyamon oktatták előzőleg a tiszteket a tudnivalókra, a miniszterelnök hosszú beszédben intett mérsékletre, kiemelve a román nép erényeit. Hiába.” (Tankönyvi szöveg)

„A magyar kormánynak fő feladata ebben az európai háborúban az, hogy Magyarország katonai, anyagi és népi erejét a háború végéig konzerválja. Mindenáron távol kell maradni a konfliktusban való részvételtől. A háború kimenetele kétséges. De minden eshetőségben Magyarországnak fontosabb, hogy megtépázatlanul álljon ott az európai konfliktus befejeződésének periódusában.” (Teleki miniszterelnök tájékoztatója, 1941. március 3.)

„A kassai [...] támadás után Magyarország se maradjon tétlen. A hadvezetőség kifejezésre juttatta, hogy elviselhetetlen szégyennek tartaná, ha Magyarország még most sem vállalna részt a háborúban, ugyanezt jelentette ki kategorikus formában a Kormányzó.” (Részlet Bárdossy László vallomásából az 1946-ban megtartott népbírószági tárgyaláson)

Magyarország területgyarapodása 1938–1941 között

„Magyarországnak részt kell vennie a háborúban:

1. mert ezt követeli az ország területi épségének, valamint állami, társadalmi és gazdasági rendszerünk biztosítása;
2. mert jövőnk érdekében az orosz szomszédság gyengítése és eltávolítása határainktól elsőrendű nemzeti érdekünk;
3. mert erre kötelez keresztény nemzeti alapon álló világnézetünk és a bolsevizmussal szembeni elvi állásfoglalásunk úgy a múltban, mint a jelenben is,
4. mert politikailag a tengelyhatalmak mellett véglegesen lekötöttük magunkat;
5. mert további országgyarapításunk is ettől függ.” (Werth Henriknek, a honvéd vezérkar főnökének átírata Bárdossy Lászlónak – 1941. május 6.)

		Maximális pontszám	Elért pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok	1. A római köztársaság válsága	3	
	2. Világvallások	4	
	3. A honfoglaló magyarok	4	
	4. Újkori gyarmatosítás	4	
	5. II. József uralkodása	4	
	6. Az ipari forradalom	4	
	7. Az 1848–49-es szabadságharc	5	
	8. Diktatúrák	2	
	9. Trianon következményei	5	
	10. A Kádár-korszak	5	
	11. A „globális világ”	2	
	12. A magyarországi romák helyzete	3	
	I. Összesen	45	
II. Szöveges, kifejtendő feladatok	13. Középkori gazdálkodás	12	
	14. Az USA társadalmi átalakulása	12	
	15. A XVI. századi Erdély	12	
	16. IV. Béla uralkodása	21	
	17. A gazdasági kiegyezés	12	
	18. A jobbágykérdés	21	
	19. A mai magyar demokrácia	12	
	20. Magyarország második világháborús részvétele	21	
	II. Összesen	45	
	I. + II. ÖSSZESEN	90	

javító tanár

	Elért pontszám	Programba beírt pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok		
II. Szöveges, kifejtendő feladatok		

javító tanár

jegyző